

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовано комисију: 02. 12. 2022. Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду		
2. Састав комисије у складу са <i>Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду</i> :		
1. Гордић Петковић Владислава	Редовна професорка	Англистика, 3. 10. 2008.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет, Нови Сад		Председница комисије
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
2. Лубурић Цвијановић Аријана	Ванредна професорка	Англистика, 28. 3. 2019.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет, Нови Сад		Чланица комисије
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
3. Аћамовић Бојана	Научна сарадница	Англистика, 18. 11. 2019.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Институт за књижевност и уметност, Београд		Чланица комисије
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
4. Ђерговић-Јоксимовић Зорица	Редовна професорка	Англистика, 1. 9. 2017.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет, Нови Сад		Чланица комисије (менторка)
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
5.		
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ		
1. Име, име једног родитеља, презиме: Милица, Бранко, Рађеновић		
2. Датум рођења, општина, држава: 21. 9. 1984. Нови Сад, Србија		

3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски назив: Филозофски факултет, Нови Сад; Енглески језик и књижевност; мастер филолог-англиста
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2011, Језик и књижевност, Филозофски факултет, Нови Сад

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Приказ жена у англофоном универзитетском роману у другој половини XX века

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, схема, графикона и сл.

Докторска дисертација кандидаткиње Милице Рађеновић написана је на 309 страница. Подељена је на седам поглавља, при чему се свако поглавље састоји од више потпоглавља. У Уводу (стр. 1-35) кандидаткиња указује на потребу истраживања универзитетског романа, предочава структуру дисертације, даје кратак преглед историје универзитета и високог образовања жена, уводи појам и проблематику универзитетског романа, те указује на непотпуност досадашњих истраживања овог жанра.

У главних пет поглавља дисертације (стр. 36-281) кандидаткиња хронолошки прати развој англофоног универзитетског романа из угла приказа жена, тако што је, почевши од педесетих година, те закључно са деведесетим годинама двадесетог века, свакој деценији посвећено по једно поглавље. Свако од ових поглавља садржи подробен приказ друштвено-политичког контекста, општи осврт на универзитетске романе одговарајуће деценије, затим подробну анализу репрезентативних романа, као и закључна разматрања у којима су сумирани налази за дату деценију.

Закључак (стр. 282-297) је последње, седмо, поглавље у коме се предочавају налази настали на основу анализе седамнаест англофоних универзитетских романа.

Литература, подељена на примарну и секундарну, обухвата дванаест страница (стр. 298-309) и сачињена је од преко две стотине библиографских јединица.

Поред свега наведеног, дисертација кандидаткиње Милице Рађеновић садржи и кључну документацијску информацију на српском и на енглеском језику, као и апстракте на српском и на енглеском језику.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У **Уводу** кандидаткиња уверљиво истиче потребу истраживања приказа жена у англофоном универзитетском роману друге половине двадесетог века указујући на крупне промене које су након Другог светског рата захватиле западно друштво, укључујући и високо образовање. Значајна промена структуре запослених на универзитету, као и студентске популације, била је резултат све већег броја жена које су студирале. Све то одразило се и на књижевност, а нарочито на жанр универзитетског романа, што јасно указује на оправданост предузетог истраживања. Како кандидаткиња у свом раду комбинује анализу одабраних репрезентативних англофоних књижевних дела из различитих националних књижевности са истраживањем друштвено-политичких дешавања, предложена је сложена комбинација научних метода (књижевно-историјска, помно читање, компаративна и инердисциплинарна) како би резултати истраживања били засновани на целомитом сагледавању проблематике. Кандидаткиња јасно и прецизно наводи три главна очекивана резултата истраживања, што додатно истиче систематичност и научну озбиљност дисертације. У остатку Увода кандидаткиња најпре предочава структуру дисертације и објашњава како је сачињен примарни корпус истичући да су дела, поред значаја који поједини романи имају у оквиру жанра универзитетског романа, одабрана и на основу тога да ли приказ женских ликова пружа увид у промене у вези са улогом жена у друштву и на универзитету. Након тога, следи кратак преглед историје универзитета и високог образовања жена. Како кандидаткиња уверљиво предочава, не само да стереотипи који су пратили образоване жене имају дугу традицију већ су се тешко и споро мењали, а присутни су и у универзитетском роману друге половине двадесетог века. Наредна целина Увода посвећена је жанру универзитетског романа. Кандидаткиња најпре указује на развој овог жанра из романа примарно усредсређених на студентски живот у дела чији је фокус преусмерен на наставно особље, а ову значајну промену везује управо за период којим се бави њено истраживање. Разлози овакве промене многобројни су, а кандидаткиња с правом истиче њен значај указујући на различите, и међусобно искључиве, ставове критичара. Управо због недоумица да ли је реч о једном те истом књижевном жанру и његовом историјском развоју или о два потпуно различитим категоријама, кандидаткиња у наредној целини предочава различите дефиниције универзитетског романа указујући на недоследности појединих приступа, те истиче да је, упркос очигледним неслагањима, приметно да од друге половине двадесетог века универзитетски роман подразумева искључиво дела која се баве приватним и професионалним животом одраслих људи који су повезани са универзитетом, при чему главни ликови нису нужно само запослени, већ су то неретко и супруге професора које су на посредан начин повезане са универзитетом. У складу с тим, кандидаткиња јасно и компетентно дефинише свој предмет истраживања, а то су искључиво романи који се баве високим образовањем из наведене перспективе. Након тога, кандидаткиња указује и на терминолошку комплексност јер се овај жанр на енглеском говорном подручју јавља под различитим именима (*university novel*, *college novel*, *academic novel*, *campus novel*, *campus fiction*, *professorromane*) која, покаткад, подразумевају и тематске разлике. У наредној целини предочена су различита реаговања на универзитетски роман и значај овог жанра, односно проблематична рецепција овог књижевног феномена, који, по једнима, својим претерано сатиричним и циничним приказом академског живота, нарушава углед универзитета, док други у универзитетским романима не виде само прилику да се о универзитету сазна више, већ и начин да књижевност помогне да високо образовање буде боље. У последњем сегменту Увода приказана су досадашња истраживања приказа жена у универзитетском роману, где кандидаткиња указује на чињеницу да, премда је стручна литература о универзитетском роману обимна, није посвећена посебна пажња анализи женских ликова у оквиру жанра, што њено истраживање чини утолико значајнијим.

У главном делу дисертације, подељеном на пет поглавља, при чему је свако посвећено по једној деценији друге половине двадесетог века, кандидаткиња подробно и темељно анализира одабране репрезентативне романи које прецизно смешта у одговарајући друштвено-историјски контекст. У другом поглављу, насловљеном **Приказ жена у универзитетском роману педесетих година**, кандидаткиња успешно примењује план рада и методологију најављене и предочене у **Уводу** дисертације, тако што најпре пружа детаљан, на поузданим изворима заснован, приказ друштвено-политичког контекста, затим даје општи увод и преглед универзитетског романа педесетих година, да би потом, у засебним потпоглављима, анализирала репрезентативне романи из овог периода (*Мастери* Чарлса Персија Сноуа, *Академски гаж* Мери Макарти, *Слике из институције* Рандала

Царела, *Срећни Цим* Кингслија Ејмиса и *Јести људе је погрешно* Малкома Бредберија). Као и сва наредна поглавља, и ово на крају доноси сумарна закључна разматрања. Тај миран и стабилан период био је испуњен надом у боље сутра, али и снажним духом конформизма, те не чуди што су женски ликови у универзитетском роману представљени на начин који не одступа много од устаљених родних стереотипа који су били доминантни у ово време.

Наредна, прилично турбулентна, деценија донела је мноштво промена у свим сферама, па тако и на универзитету, који је постао поприште бунта и преиспитивања целокупног друштвеног поретка. Занимљиво је да, како кандидаткиња уверљиво показује, универзитетски романи шездесетих година не посвећују посебну пажњу доминантним темама и важним догађајима који су обележили овај период. Анализирани романи (*Љубав и пријатељство* Алисон Лури, *Британски музеј пропада* Дејвида Лоца и *Према западу* Малкома Бредберија) откривају покушај враћања на старо кад је у питању улога жена у друштву. Иако је у високом образовању било све више жена, кандидаткиња указује да се не стиче такав утисак читајући универзитетске романе. Ликови професорки су и даље ретки, а женама је углавном додељена улога домаћице чији је свет ограничен на мали круг људи и њихов дом. Иако су неретко приказане као оштроумне и проницљиве, жене су маргинализоване и у пасивном положају, далеко од центара моћи и места где се доносе значајне одлуке. Ипак, кандидаткиња детектује мале али значајне промене – у овим романима присутно је видно незадовољство жена, а њихове мале побуне, које могу деловати небитно, као и њихово незадовољство, наговештавају да ни универзитетски роман неће још задуго остати имун на крупне друштвене промене, а нарочите оне везане за тзв. женско питање.

Током седамдесетих година двадесетог века други талас феминизма доживео је свој врхунац. Како на основу опсежних истраживања кандидаткиња тврди, жене су имале много више избора кад је у питању студирање или запослење, али су и даље постојале невидљиве силе које су их држале у одређеним оквирима, далеко од позиција које подразумевају моћ и углед. Жена више није била ограничена на приватну сферу, али је и даље неретко била на маргинама друштва. Такво стање ствари потврђују и анализирани романи (*Рат између Тејтових* Алисон Лури, *Човек за памћење* Малкома Бредберија и *Замена места: Прича о два кампуса* Дејвида Лоца). Жене су и даље биле ретке као ликови који су запослени на универзитету, а најчешће су биле супруге професора или студенткиње. Ипак, како на основу своје компаративне анализе истиче кандидаткиња, у универзитетском роману седамдесетих дошло је до значајних новина и промена. Најпре, феминизам се јавља као тема у свим анализираним романима. И премда је приказ феминистичкиња негативан, приказано друштво се мења и у њему жене полако, али сигурно, праве место за себе ван свог дома.

Осамдесете године обележиле су, по кандидаткињи, две кључне политичке фигуре – Маргарет Тачер и Роналд Реган. Њих двоје су, свако на свој начин, постали оличење конзервативних осамдесетих, које су донеле покушај повратка традиционализма, што је, последично, довело до слабљења феминизма. Ипак, био је то период у коме су женске студије добиле своје место у високошколским институцијама. У универзитетском роману осамдесетих година списатељице, попут Аманде Крос (*Смрт на неодређено време*), Анотоније Сузан Бајат (*Занесеност*) и Ен Бернајз (*Професор Ромео*), преиспитују положај жена и однос према њима показујући да равноправан положај жена и мушкараца још није остварен ни у друштву ни на универзитету. За разлику од њих, Дејвид Лоц (*Добар посао*), један од најпознатијих аутора овог жанра, такву расподелу снага представља као природну и очекивану. На крају своје анализе универзитетског романа ове деценије, кандидаткиња указује на то да стереотипни прикази жена не посустају, а да је простор у ком су жене могле да делују, иако је постао пространiji, и даље имао своје јасно исцртане границе.

Романе *Савршено коректни* Филипе Грегори, *Срамота* Цона Максвела Куција и *Људска лага* Филипа Рота кандидаткиња је одабрала за представнике универзитетског романа деведесетих година двадесетог века. Ту деценију обележио је убрзани технолошки развој и јачање новог таласа феминизма. У универзитетском роману из овог периода уочене су доминантне теме: политичка коректност, полно узнемиравање, те угроженост мушкараца у контексту промењених друштвених вредности.

Последње, седмо, поглавље, насловљено **Закључак**, сумира истраживање и предочава најзначајније резултате до којих је кандидаткиња дошла. Као што је и најављено у **Уводу**, овде су детаљно, методолошки утемељено, приказана три главна резултата истраживања: 1) препознавање кључних тенденција у представљању женских ликова карактеристичних за одређени период; 2) идентификовање типских женских ликова својствених универзитетском роману; и 3) указивање на промене типских женских ликова под утицајем друштвено-историјских околности. Сва три резултата детаљно су анализирана и приказана у **Закључку** дисертације, о чему ће више бити речи у одељку VII овог Извештаја посвећеном закључцима односно резултатима истраживања. Овде ћемо навести само сумарни закључак којим кандидаткиња окончава своју дисертацију у коме истиче да, премда се много тога променило у вези са положајем жена у друштву и на универзитету, универзитетски романи из анализираних периода јасно показују да су предрасуде у вези са женама у високом образовању, али и женама које се не уклапају у расподелу родних улога, и даље биле распрострањене и да су се тек незнатно промениле. Ако универзитетски роман може послужити као огледало академске заједнице, истиче кандидаткиња, одраз није превише ласкав и показује да борба за равноправан положај жена и мушкараца на крају двадесетог века није била готова.

И најзад, у последњем пасусу, кандидаткиња указује на могућности како се истраживања тог типа могу наставити и надоградити. Пошто је жанр универзитетског романа блиско повезан са друштвеним и културним променама које су биле актуелне у другој половини двадесетог века, јасно је да једно овакво замашно интердисциплинарно истраживање о улози жена у друштву и на универзитету може дати допринос и бољем разумевању друштвено-историјских процеса. Тиме ова дисертација знатно надилази уске оквири Ангlistике, па и науке о књижевности, те може бити и значајан допринос историјским, социолошким, антрополошким и другим друштвено-хуманистичким истраживањима и наукама.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у складу са *Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду* који је повезан са садржајем докторске дисертације. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду уредника часописа о томе.

- Rađenović, M. (2016). Class and Gender – The Representation of Women in Kingsley Amis's "Lucky Jim". *Gender Studies*, 15(1), 183-195. **M 53**
- Rađenović, M. (2014). Family Caught between Left and Right in Zadie Smith's "On Beauty". *British and American Studies*, 20, 93-100. **M 23**
- Rađenović, M. (2015). The Culture of Insatiable Yearning in Zadie Smith's "The Autograph Man". U: Milanović, Ž. (ured.) (2015). *Zbornik drugog međunarodnog naučnog skupa „Konteksti“* (str. 385-393). Novi Sad: Filozofski fakultet u Novom Sadu. **M 33**
- Rađenović, M. (2016). Elementi popularne kulture u „Velikom Getsbiju“. *Nasleđe*, 12(33), 209-221. **M 51**
- Rađenović, M. (2016). Manipulacija odgojem i obrazovanjem u autoritarnom društvu prema romanu „Dijete u vremenu“ Iana McEwana. *Anafora*, 3(2), 169-184. **M 53**
- Rađenović, M. (2017). Satirične kolumne na ničijoj zemlji – između žurnalizma i književnosti. U: Ratković, A. (ured.) (2017). *Zbornik trećeg međunarodnog skupa „Karlovački dani slobodnih misli“* (141-155). Sremski Karlovci: Centar za afirmaciju slobodne misli. **M 45**
- Rađenović, M. (2017). Elementi judaizma u „Sakupljaču autograma“ Zejdi Smit. *Religija i tolerancija*, 15(28), 399-401. **M 52**

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Тема докторске дисертације јесте приказ жена у одабраним англофоним универзитетским романима друге половине двадесетог века са посебним освртом на друштвено-историјске околности које су утицале на положај жена. На основу подробне анализе прецизно одабраних седамнаест англофоних универзитетских романа, објављиваних у распону од раних педесетих до самог краја двадесетог века, кандидаткиња је успешно остварила све циљеве наведене у пријави теме. Очекивани резултати били су 1) препознавање кључних тенденција у представљању женских ликова карактеристичних за одређени период; 2) идентификовање типских женских ликова својствених универзитетском роману; и 3) указивање на промене типских женских ликова под утицајем друштвено-историјских околности. Кад је реч о начину представљања женских ликова у англофоном универзитетском роману друге половине двадесетог века, кандидаткиња уочава тенденцију да покушај жена да промене устаљена очекивања у вези са својим положајем, како у друштву тако и на универзитету, генерише настанак женских ликова који такве појаве приказују у негативном светлу. Приликом анализе одабраног корпуса идентификовани су следећи типски ликови: доминантна супруга; непријатна и претенциозна супруга успешног мушкарца; брижна супруга која води рачуна о свом расејаном мужу; несрећна и разочарана супруга; усамљена и незадовољна професорка; свадљива и нападна феминисткиња; наивна студенткиња заљубљена у свог професора; манипулативна студенткиња која искоришћава свог професора користећи своју младост и привлачност. Промене до којих је долазило у друштву одразиле су се и на промене идентификованих типских женских ликова. Ипак, ове промене нису се у једнакој мери одразиле на све типове. Најмање промена доживели су ликови професорки и феминисткиња, а највише се променио типски лик супруге. Кандидаткиња истиче да, премда се много тога променило у вези са положајем жена у друштву и на универзитету, универзитетски романи из овог периода јасно показују да су предрасуде у вези са женама у високом образовању, али и женама које се не уклапају у расподелу родних улога, и даље биле распрострањене. Како је жанр универзитетског романа блиско повезан са друштвеним и културним дешавањима која су обележила поједине периоде друге половине двадесетог века, налази и закључци настали на основу интердисциплинарног истраживања примењеног у изради ове дисертације могу допринети бољем и објективнијем сагледавању и разумевању не само овог књижевног жанра већ и значајних процеса у култури, друштву и образовању у другој половини двадесетог века.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Комисија позитивно оцењује начин приказа и тумачења резултата овог комплексног истраживања заснованог на анализи обимне књижевне грађе, као и друштвено-историјских околности у којима су настали анализирани романи. Резултати истраживања објективно су и непристрасно интерпретирани уз примену адекватног методолошког приступа.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме? Да, дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе? Да, дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци? Ни у домаћој ни у англофоној науци о књижевности до сад нису на овако темељан начин и у оваквом обиму анализирани женски ликови у англофоном универзитетском роману друге половине двадесетог века. Како је овај период коинцидирало са појавом значајних друштвених покрета релевантних за ову тему, попут различитих таласа феминизма, као и нових критичких приступа и теорија, оригиналност ове дисертације огледа се и у примени интердисциплинарног научног

<p>приступа, помоћу кога су у везу доведени и анализирани не само најзначајнији англофони универзитетски романи већ и важни друштвено-историјски, социолошки, политички и филозофски феномени, покрети и идеје. На тај начин, не само да су осветљени улога, положај и значај женских ликова у оквиру универзитетског романа већ је пружена целовита слика развоја поменутог жанра, као и културно-историјских прилика на Западу у другој половини двадесетог века. Оригиналан научни приступ довео је до оригиналних увида и закључака који могу допринети не само науци о књижевности већ и знатно шире.</p>
<p>4. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања? Дисертација нема крупних недостатака, ни у погледу садржаја нити у погледу примењене научне методологије. Заснована је на анализи обимног корпуса, а један од највећих изазова била је управо селекција корпуса који обухвата дуг, вишедеценијски период, при чему је из обиља материјала требало издвојити најрепрезентативније романе. Кандидаткиња је у сáмој дисертацији образложила начин избора корпуса и понудила ваљане и научно утемељене разлоге за свој приступ. Свеукупно, реч је о захтевном интердисциплинарном научном подухвату, чији је резултат докторска дисертација у којој нису уочени недостаци који би на било који начин могли утицати на резултате истраживања.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p>
<p>На основу наведеног, комисија предлаже:</p>
<p>а) да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана; б) да се докторска дисертација врати кандидату на дораду (да се допуни односно измени); в) да се докторска дисертација одбије.</p>

Место и датум: Нови Сад, 19. 1. 2023.

1. Владислава Гордић Петковић,
редовна професорка
_____ , председница

2. Аријана Лубурић Цвијановић,
ванредна професорка
_____ , чланица

3. Бојана Аћамовић, научна сарадница
_____ , чланица

4. Зорица Ђерговић-Јоксимовић,
редовна професорка
_____ , чланица
(менторка)

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај и да исти потпише.